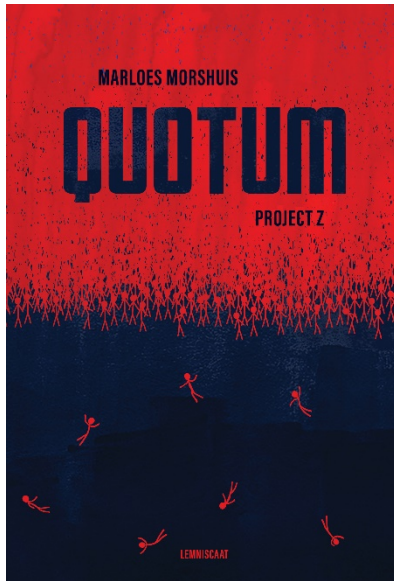

Lessuggesties bij:

ISBN: 978 90 477 1180 3
Prijs: €15,95

Quotum – Project Z

Marloes Morshuis
Uitgeverij Lemniscaat

Vakken: Nederlands, aardrijkskunde,
natuurkunde, koken, burgerschap,
muziek, biologie

Over het boek

De aarde is te vol. Om oorlog te voorkomen, stelt de Wereldraad een quotum in: een maximum aantal inwoners per land. Er moeten mensen weg.

Ook voor Axel en Tommy is geen plek meer. Ze zijn in de slinkstand gezet: ze kunnen niet naar school, moeten leven van een karig voedselpakket en werken in slinkerdienst. Net als miljoenen andere slinkers mogen ze zo weinig, dat ze maar voor de helft meetellen. Zo wil de Euro-Unie zonder bloedvergieten het quotum van de Wereldraad halen. Het leven van slinkers is zwaar, maar wie zich aan alle regels houdt, overleeft het wel.

Of... toch niet?

Axel en Tommy moeten vluchten nadat hun ouders zijn opgepakt. Tijdens hun zoektocht naar een veilige plek, ontdekken ze langzaam de duistere krachten achter het quotum...

Project Z is het eerste Project van *Quotum*.

Meer informatie op: www.lemniscaat.nl

Over de auteur

Marloes Morshuis veroverde de kinderboekenwereld met *Koken voor de keizer*, *Borealis* en *De schaduwen van Radovar*. Ze schrijft graag spannende verhalen die

kinderen meenemen naar een andere wereld – en die ze tegelijk ook met andere ogen naar hun eigen wereld laten kijken.

Thema's: vriendschap, vervolging, dictatuur, overbevolking, geweld, verraad, stigmatisering, moeras

Lessuggesties

Doelgroep:	<i>Quotum</i> is geschikt voor kinderen vanaf 13 jaar. Onderstaande opdrachten zijn bedoeld voor leerlingen vanaf klas 2 van het voortgezet onderwijs
Tijdsinvestering:	Afhankelijk van de gekozen opdrachten variërend van een half lesuur tot meerdere uren.
Uitvoering:	Klassikale of individuele start, vervolginvulling zowel individueel als in groepjes mogelijk.

Inleiding

Toon uw leerlingen het omslag van *Quotum* (vergroot eventueel het omslag in kleur) en vraag naar de verwachting van het boek. Leg eventueel uit wat er te zien is: heel veel poppetjes op een hoop, enkele die eruit vallen, de rode kleur van bloed. Vertel dan dat het een toekomstroman is over een tijd waarin de leiders denken dat de overbevolking van de aarde tot onoverkomelijke problemen leidt voor het voortbestaan ervan. Kunnen uw leerlingen zich voorstellen dat zo'n situatie zou ontstaan? Of is die er al? En dan...?

Voer over dit onderwerp een klassengesprek, maar laat uw eigen visie hierover in het midden. Eventueel kan opdracht 4 aangeboden worden als vervolgoopdracht. U kunt ook de overstap maken naar één van de andere opdrachten.

Uitvoering

De moeilijkheidsgraad van de mogelijkheden wordt aangeduid met de volgende symbolen:

eenvoudig

gemiddeld

moeilijk

Leesverslag

Lees *Quotum* en maak er een leesverslag van. In de bijlagen vind je een opzet voor een leesverslag.

Hot Seat

Voor de docent

'Hot Seat' is de naam van een opdracht waarbij uw leerlingen in de huid van een ander kruipen. De naam is afgeleid van de stoel waarin het karakter zit op het moment dat hij wordt ondervraagd door een interviewer. Zie voor meer informatie bijlage 2 bij deze lessuggesties.

Bij *Quotum* kunnen uw leerlingen kiezen uit de volgende personages: Axel, Tommy, Sunny, Yannis, Mau en Philip Foxen.

De interviewer is in dit geval een programmamaker die de gekozen personen in een talkshow uitnodigt of een journalist die een artikel moet schrijven voor een kwaliteitskrant uit de Noordelijke Unie.

Als extra opdracht kunt u eventueel door de leerlingen in het publiek het artikel laten schrijven.

Muziekfragment van jouw leven

Voor in *Quotum* staat een muziekfragment van het nummer 'No Sound But the Wind' van Editors. Dit fragment zegt iets over het boek.

Opdracht 1:

Zoek een fragment uit een lied of muziekstuk dat bij jouw leven past. Schrijf op welk nummer je hebt gekozen, welke reden je daarvoor hebt en wat het muziekstuk met je doet.

Opdracht 2:

Zoek minstens drie songteksten of muziekstukken die jij bij *Quotum* vindt passen. Gebruik minstens vijf zinnen per songtekst/muziekstuk om uit te leggen waarom de tekst of het muziekstuk bij het boek past.

Opdracht 3:

Op welke wijze past 'No Sound But the Wind' bij *Quotum*? Leg uit.

Infographic bevolkingsdichtheid

Quotum is behalve een spannend verhaal ook een verhaal dat aan het denken zet. Hoeveel mensen zijn er eigenlijk op de wereld? Hoe is dat aantal verdeeld over de werelddelen en de landen? Kunnen er op een gegeven moment té veel mensen bestaan? Wanneer zou dat aantal dan zijn bereikt? Waarom bij dat aantal? Wat zijn de consequenties van een grote wereldbevolking? Moet er door overheden beleid worden gemaakt om overbevolking per land of werelddeel aan te pakken? Is dat ooit al eens ergens gedaan?

Opdracht:

Maak een infographic over het thema wereldbevolking. Een goede – gratis – tool om hierbij te gebruiken is Canva (www.canva.com).

Leven in de moerassen

Moerassen hebben een heel specifieke flora en fauna.

Opdracht:

Maak een Leporello over het moeras. Zoek eerst uit wat een moeras precies is, welke vegetatie je er aantreft en welke dieren van een dergelijke vochtige omgeving houden. Hebben wij in Nederland ook moerassen? Wat is lastig of mooi aan het leven in een moerasachtig gebied voor mens en dier? Uitleg over de werkvorm Leporello vind je in bijlage 3.

Tip: eventueel kan deze opdracht worden gecombineerd met de opdracht 'muggen',

Verhaal omgekeerd (verhaal vanuit tegengesteld perspectief)

Spoiler-alert!

In *Quotum* is één van de jongens niet wie hij zegt dat hij is. Hij misleidt Axel, Tommy en Sunny, maar denkt dat hij het goede doet; een te grote wereldbevolking maakt

het leven voor iedereen op aarde immers onmogelijk. Een deel vanuit het verhaal wordt vanuit het perspectief van deze jongen verteld – die hoofdstukken staan in een ander lettertype.

Opdracht:

Schrijf zelf ook een deel van het verhaal vanuit het perspectief van de jongen die Axel en Tommy misleidt. Kies een scène uit waarin het verhaal vanuit Axel wordt verteld, en verplaats het perspectief naar de jongen die blijkt te liegen. Schrijf een tekst van anderhalf tot twee A4 waarin je vanuit zijn gezichtspunt vertelt waarom de acties tegenover de slinkers niet alleen gerechtvaardigd zijn, maar ook het enige goede wat gedaan kan worden om de aarde te beschermen.

Muggen

Muggen zijn een onderwerp waaraan je misschien niet zo snel denkt voor het maken van een werkstuk. Daarom des te leuker en origineler.

Opdracht:

Maak een PowerPoint of Prezi over de mug. Vergeet ook niet om de ziektes te beschrijven die overgebracht kunnen worden door muggen.

Codes

De moeder van Axel en Tommy gebruikt verschillende codes om boodschappen door te geven. De codes spelen een belangrijke rol in *Quotum*.

Opdracht:

Organiseer met de hele klas of met een groep medeleerlingen een codeerwedstrijd. Bedenk een boodschap die iets met je groep te maken heeft; het mag geen complete onzin zijn. Verzin vervolgens een code die zo moeilijk mogelijk mag zijn maar waar wel enige logica in zit. Projecteer de code op het digibord en puzzel met de groep net zo lang tot de betekenis is gevonden. Wie kan de codes het best ontcijferen? En wie verzint de slimste code?

Voor de docent:

U kunt er ook voor kiezen om een klas te verdelen in groepjes van vier personen. Zo kunt u groepjes tegen elkaar laten 'strijden'.

Een vervolg schrijven

Quotum. Project Z verdient een vervolg. De uitgeverij heeft al aangekondigd dat dat

er komt! Als jij het zelf zou schrijven, hoe zou het verhaal dan verdergaan? Wat gebeurt er met Axel en Tommy? Komen ze de verrader ooit nog tegen? En zo ja: zijn het dan vrienden of vijanden? En hoe zit het met de ouders van Axel en Tommy? Wat is er met hen gebeurd? Komt er oorlog tussen de Noordelijke Unie en de Euro-Unie?

Opdracht:

Schrijf een vervolg op *Quotum* van minstens twee A4 en lever dit in bij de docent. Het mooiste verhaal uit elke groep wordt opgestuurd naar de uitgeverij van *Quotum*: Lemniscaat. Vermeld daarbij dan wel: 'Lessuggestie vervolg Quotum'.

Stemrecht

Aan het begin van *Quotum* maakt de lezer politieke verkiezingen mee. Wat zijn verkiezingen eigenlijk? Welke zijn er in Nederland voor de burgers?

Opdracht:

Maak een poster over politieke verkiezingen in Nederland. Je kunt ervoor kiezen om terug te gaan in de geschiedenis en te beschrijven hoe het kiesrecht in Nederland zich heeft ontwikkeld. Je mag ook alleen kijken naar de organen die in Nederland verkozen kunnen worden of een vergelijking maken tussen verkiezingen in Nederland en bijvoorbeeld Amerika. Maak met behulp van illustraties je poster extra aantrekkelijk.

Verdwijningen (Argentinië)

Net als in *Quotum* het geval is, verdwenen er tijdens de 'vuile oorlog' in Argentinië mensen. Wat gebeurde er met hen? Wat was de vuile oorlog? Welke partijen waren er? Waar bleven de verdwenen mensen?

Opdracht:

Ga op onderzoek uit naar de vuile oorlog in Argentinië en presenteer je bevindingen voor de klas met behulp van een PowerPoint of een Prezi.

Stigmatisering van groepen in de samenleving

Hoewel de verdeling in gewone burgers en slinkers deels willekeurig plaatsvindt, krijgen degenen met een slinker-stempel al gauw te maken met stigmatisering. Dat houdt in dat ze als tweederangsburgers worden gezien en ook zo worden behandeld door mensen die het stempel niet hebben.

Ook in Nederland en België zijn er groepen die terecht en/of onterecht het gevoel hebben dat ze een stempel op zich gedrukt krijgen. Vaak blijkt dat stempel uit berichten in de media of uitspraken van bepaalde politici.

Opdracht:

Ga op zoek in artikelen in publicaties (zoals kranten, tijdschriften enz.) naar uitspraken van politici die stigmatiserend zijn voor specifieke groepen. Plak het citaat of het artikel op een vel papier en schrijf daaronder waarom je de tekst stigmatiserend vindt, of het citaat volgens jou klopt en wat jouw algemene mening is over de stigmatisering.

Voor de docent:

U kunt er ook voor kiezen een bewerking te maken van de opdracht die Amnesty International heeft ontworpen voor het mbo. Deze opdracht heeft als thema 'etnisch profileren'. U vindt hem hier.

(<https://www.amnesty.nl/content/uploads/2017/07/MBO-DOCHAND-totaal.pdf?x44743>)

Pasta Pomodori maken

Pasta Pomodori is niets anders dan pasta met tomatensaus. Als je *Quotum* hebt gelezen, sta je misschien wat wantrouwig tegenover dit recept, maar het is het waard om te proberen.

Nodig:

- 250 gram pasta (dat mag zowel fusilli als macaroni of penne zijn)
- 500 gram gepelde tomaten (uit blik is het makkelijkst)
- 3 el olijfolie
- 3 teentjes knoflook
- 60 gram geraspte Parmezaanse kaas of geraspte oude kaas

Uitvoering:

- Doe de olijfolie in een pan met dikke bodem, verwarm de olie en pers de knoflookteentjes erboven uit.
- Snijd de tomaten heel klein en doe ze bij de knoflook.
- Voeg wat zout en peper toe.
- Laat de tomatensaus tot de helft inkoken.
- Kook intussen de pasta beetgaar.
- Meng de saus door de pasta of doe de pasta in een bord en schep er een lepel saus overheen.
- Bestrooi het gerecht met geraspte kaas.
- Tip: maak er een lekkere salade bij of gril wat groente (paprika, courgette, uien, tomaten) in de oven.

Einstein

De kat van Axel en Tommy heeft een bijzondere naam: Einstein. Albert Einstein staat bekend als een van de belangrijkste natuurkundigen ooit.

Hij ontwikkelde de relativiteitstheorie.

Opdracht 1:

Ontrafel de relativiteitstheorie en leg hem aan je klasgenoten uit in begrijpelijke taal. Deze opdracht kun je ook uitvoeren via een poster of een PowerPoint.

Opdracht 2:

Voer de volgende opdrachten over de relativiteitstheorie uit:

<https://www.natuurkunde.nl/opdrachten/3244/de-hartslag-van-een-astronaut-relativiteit>

Afronding

U kunt het project rond *Quotum. Project Z* afronden door uw leerlingen hun werk te laten presenteren aan elkaar of aan ouders, familie en/of vrienden.

Als uw leerlingen Pasta Pomodori hebben gemaakt, organiseert u natuurlijk een heerlijk etentje met en voor uw leerlingen.

Het zou leuk zijn als er in de school of het lokaal een (semi-)permanente plek voor het werk van de leerlingen ingeruimd wordt.

Bijlage 1: Een leesverslag maken

Veel scholen en lesmethoden stellen andere eisen aan het maken van een leesverslag. Informeer dus altijd of onderstaande opzet overeenkomt met de ideeën van jouw docent.

Opbouw van een leesverslag

- primaire gegevens
- korte samenvatting
- uitwerking
- eigen mening
- bronvermelding

Primaire gegevens

Noteer onderstaande primaire gegevens op een apart blad:

- de titel van het boek
- eventueel een ondertitel
- de naam van de auteur
- de naam van de uitgeverij
- de plaats en het jaar van uitgave
- indien vermeld in het boek de eerste druk van het werk

Bijvoorbeeld:

Titel: Stad in de storm

Auteur: Thea Beckman

Uitgeverij: Lemniscaat

Druk: 24e, 2014

Geef ook aan:

- hoe de opbouw van het verhaal is
- wat het aantal bladzijden is
- of er illustraties in het boek staan
- en neem een afbeelding van het omslag in je verslag op

Samenvatting:

Maak een samenvatting van het verhaal van maximaal een half getypt A4.

*Uitwerking:**Titelverklaring:*

Geef aan wat de titel zegt of wat de schrijver ermee bedoeld kan hebben.

Motto:

Als het boek een motto heeft, noteer deze dan en leg tevens uit wat deze, volgens jou, met het verhaal te maken heeft.

Thema:

Waar gaat het boek over? Leg dit in maximaal 3 zinnen uit.

Personages:

Leg uit welke personages in het boek een rol spelen en welke eigenschappen deze hebben. Ontwikkelen zij zich gedurende het verhaal?

Tijd en ruimte:

Is de omgeving of de tijd waarin het verhaal zich afspeelt van belang voor het verhaal?

Vertelperspectief:

Is er een ik-verteller, een personale verteller, een alwetende verteller?

Eigen oordeel over het boek:

Wat vind je van het boek? Omschrijf het in maximaal een half A4.

Denk bij het beoordelen van het boek aan de volgende zaken:

- de gebeurtenissen
- de personages
- de opbouw van het verhaal
- het taalgebruik

Bronvermelding:

Geef tot slot aan welke bronnen je hebt gebruikt bij het maken van je verslag. Wees daar heel volledig in.

Bijlage 2: Het uitvoeren van de Hot Seat

'Hot Seat' is de naam van een opdracht waarbij uw leerlingen in de huid van een ander kruipen. De naam is afgeleid van de stoel waarin het karakter zit op het moment dat hij wordt ondervraagd door een interviewer.

De opdracht kan worden uitgevoerd bij literatuur, bij historische onderwerpen en zelfs bij thema's op het vlak van aardrijkskunde en burgerschap.

In principe zijn er twee vaste rollen, die van het personage uit een boek (of uit een tijdperk, een locatie, een cultuurgroep) en die van de interviewer (of journalist, wetenschapper, docent). Om zich goed in de rol te kunnen verplaatsen, is het een voorwaarde dat de leerlingen geruime tijd krijgen om zich voor te bereiden. De vragen die gesteld worden door de interviewer, moeten open zijn en getuigen van veel achtergrondkennis. Die kennis is nodig om dieper op de stof in te kunnen gaan.

Tip: het is aan te bevelen om vooraf te oefenen met het stellen van open vragen.

Nodig:

- Een overzicht van de personages uit de roman/ de geschiedenis /van de locatie
- Materialen om de leerlingen zich te laten voorbereiden op hun rol in deze opdracht
- Evaluatieformulieren voor het publiek

Uitvoering:

- Kies het boek/de boeken/de historische setting/de locatie.
- Bepaal welke rollen passen bij uw specifieke opdracht of kies ervoor uw leerlingen vrij spel te geven in de keuzes van personages.
- Leg uw leerlingen de opdracht uit en verdeel de groep in tweeën (of meer, al naar gelang de rollen die er zijn). Eén deel zal een personage uit het verhaal (de geschiedenis, de bewoner van het andere land enz.) spelen, de ander wordt interviewer.
- Eventueel kunt u er voor kiezen de rollen op briefjes te schrijven, die dicht te vouwen en uw leerlingen blind te laten kiezen.
- Geef zowel de personages als de interviewers ruim de tijd om zich voor te bereiden op hun rol. Informatie halen ze uit het boek of van internet.
- Maak de leerlingen die een personage spelen duidelijk dat zij volledig in het betreffende personage moeten opgaan en bij de uitvoering uitsluitend moeten antwoorden zoals het personage dat zou doen.
- Maak de interviewers duidelijk dat de vragen open moeten zijn en vooral betrekking moeten hebben op de emoties/gevoelens/ervaringen van de personages.
- Richt het lokaal of de locatie waar de presentatie wordt gehouden in zodat de interviews tot hun recht komen.
- Laat de personages beginnen met een algemene inleiding over zichzelf. Dit helpt hen om meer in de rol te komen.

- Voer de interviews uit.
- Evalueer de interviewrondes met behulp van een evaluatieformulier.

Tip: U kunt er ook voor kiezen het publiek de rol van evaluator te geven. Het verdient dan voorkeur om de spelers niet aanwezig te laten zijn bij de evaluatie maar dit later terug te koppelen. Laat het publiek dan de spreekbuis zijn bij de terugkoppeling.

Voorbeeldvragen bij Kruistocht in spijkerbroek:

Aan Dolf Wega:

- Hoe voelde jij je toen je in de middeleeuwen ontdekte dat je niet terug kon met de tijdmachine?
- Hoe zorgde je ervoor dat je geen hele zere voeten kreeg van dat vele lopen?
- Waarom koos je ervoor met de Kinderkruistocht mee te gaan?
- Heb je aan het eind van het avontuur gearzeld om met de tijdmachine terug te keren naar het heden? Waarom wel of waarom niet?

Bijlage 3: Het maken van een Leporello

Leporello is oorspronkelijk de naam van de knecht van Don Giovanni, een operafiguur uit de achttiende eeuw. Deze knecht zou in een klein boekje een lijst hebben bijgehouden van de minnaressen van zijn meester. Dat waren er erg veel. Voor een theateraal effect werd het boekje in de opera-uitvoering gepresenteerd als een zigzagdocument. Door het op het toneel volledig uit te vouwen werd in één oogopslag duidelijk wat voor vrouwenverslinder die Don Giovanni was. De Leporello die wij als presentatievorm gebruiken is ook een vouw-(of accordeon-) boekje. Hij kan zoveel bladzijden bevatten als gewenst om een onderwerp goed voor het voetlicht te brengen.

Nodig:

- Eén of meerdere vellen papier
- Kleurtjes/stiften
- Tijdschriften waarin je mag knippen, foto's, tekeningen enz.
- Schaar, lijm, liniaal

Uitvoering:

- Maak het papier op maat. Daarvoor is het nodig dat je bedenkt hoeveel bladzijden je nodig hebt voor je presentatie en hoeveel onderwerpen je gaat beschrijven. Neem liefst voor elk onderwerp een eigen bladzijde
- Vouw je boekje. Om de bedoeling duidelijk te maken geef ik hier een voorbeeld van het maken van een kleine Leporello van acht bladzijden. Knip een A4-papier in de breedte doormidden zodat er een strook papier ontstaat. Vouw deze doormidden en leg het gevouwen papier neer zodat de opening rechts ligt en de dichte zijde links. Vouw nu het bovenste vel terug zodat je de eerste contouren ziet van een zigzag-boekje. Doe hetzelfde met de achterzijde. Als het goed is heb je nu een zigzag-boekje van acht bladzijden (voor- en achterkant). Vanzelfsprekend kun je meer informatie kwijt wanneer je een grotere Leporello maakt, bijvoorbeeld van meerdere A4-vellen aan elkaar geplakt of een A3-vel.
- Vul nu de bladzijden in. Plak je illustraties niet direct vast en schrijf je teksten niet meteen op het gemaakte boekje. Schuif met je materialen om te kijken hoe de lay-out het best overkomt.
- Op de voorste bladzijde zet je de titel van je onderwerp/presentatie en je eigen naam.

Tip: je kunt er ook voor kiezen een Leporello te maken die over meerdere bladzijden loopt maar doe je dit veel in dezelfde presentatie dan gaat het effect van de Leporello verloren.